

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Disp. VI. De donis Spiritus Sancti

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

le, nimirum secundum species intelligibiles in intellectu possibili servatas; non manere tamen quantum ad materiale, nempe quantum ad phantasmata è quibus extrahuntur per intellectum agentem: quia cognitio non fiet tunc per conversionem ad illa, sed erit alius modus intelligendi.

Articulis sequentibus docet ex virtutibus Theologicis, nec fidem, nec spem, sed duntaxat charitatem remanere in patria. De quo in tractatu de virtutibus Theologicis.

DISPUTATIO VI.

De donis Spiritus Sancti.

Ad questionem 68. Divi Thomæ.

CVM dona Spiritus Sancti maximam cum virtutibus habeant cognationem, tractatu de virtutibus subjungimus veluti appendicem, disputationem de donis Spiritus Sancti, in qua de illis tam in communi quam in particulari breviter differemus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum dona Spiritus Sancti sint habitus, à virtutibus etiam infusis distincti?

DUPLICITER potest aliquid dici donum Spiritus Sancti: primò generali quadam ratione, quia scilicet gratis à Spiritu Sancto ut à causa efficiente procedit; & in hoc sensu omnes gratiæ, & virtutes infusæ possunt dici dona Spiritus Sancti: secundò speciali quadam ratione, quatenus donum importat specialem dispositionem à Spiritu Sancto anime impressam, quæ disponitur ad hoc ut benè & facillè ab ipso ad opera extraordinaria moveatur. Dari autem in nobis huiusmodi dona seu dispositiones. constat tum ex Scriptura, Isaia 11. Ecclesiast. 10. & 15. 1. ad Corinth. 12. & alibi sæpè, ubi fit expressa illorum donorum mentio: tum etiam ex hymno Ecclesiastico, in quo Spiritus Sanctus *Septiformis munere* appellatur, ipsumque his verbis Ecclesia interpellat: *Datus fidelibus in te confidentibus sacrum septenarium.*

Accedit ratio D. Thomæ, qui hinc art. 1. sic discurreit: *Omne quod movetur necesse est proportionatum esse motori. & hæc est perfectio mobilis in quantum est mobile, dispositio quæ disponitur ad hoc quod bene moveatur à suo motore: Quanto igitur movens est altior, tanto necesse est quod mobile perfectiori dispositione ei proportionetur; sicut videmus quod perfectius oportet esse discipulum dispositum ad hoc ut altiores doctrinam capiat à Doctore. Manifestum est autem quod virtutes humana perficiunt hominem, secundum quod natus est moveri per rationem in his que interius vel exterius agit: Oportet igitur inesse homini altiores perfectiones, secundum quas sit dispositus ad hoc quod divinities moveatur; & istæ perfectiones vocantur dona, non solum quia infunduntur à Deo, sed quia secundum ea homo disponitur, ut efficiatur promptè mobilis ab inspi-*

ratione divina, sicut dicitur Isaia 50. Dominus aperuit mihi aurem, ego autem non contradico, retrorsum non abii.

Vocantur etiam in Scriptura perfectiones illæ Spiritus Isaia 11. *Requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus sapientia & intellectus, Spiritus consilij & fortitudinis, Spiritus scientia & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini.* Cujus appellationis varias & egregias rationes seu congruentias adducit Joannes à S. Thoma hinc disp. 18. art. 1. Prima est, quia perfectiones illæ donantur à Spiritu Sancto, cui nomen Spiritus, & nomen doni tribuitur. Secunda, quia ex amore spirante & ponderante, & veluti ex spiritu cordis Dei procedunt. Tertia, quia quasi ipso Dei halitu inspiratur anima, quæ ipsis ornatur, amplectendo ipsum quasi sponsum osculantem se, & osculo oris sui spiritum ei immittentem, ut perficiantur, & eleventur virtutes ad superiorem modum operandi, juxta illud Psal. 32. *Verbo Domini cali firmati sunt, & spiritu oris ejus omnis virtus eorum.* Denique dona illa cœlestia Spiritus appellantur, quia his homo à Spiritu Sancto agitur, movetur, ac impellitur ad opera ardua & extraordinaria, juxta illud Apost. ad Roman. 8. *Qui Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt.* Ubi Glossa: *Aguntur, dicit, non reguntur: plus est enim agi, quam regi: agi enim dicimus aliquem vix agentem, regi autem quasi jam aliquid agentem, qui ideo regitur ut rectè agat: sed aguntur non quod nihil per se agant, sed quod à aliquo agant, impetu gratia impelluntur.* His præmissis

Duæ circa illa dona occurrunt difficultates, in titulo hujus articuli insinuatæ, & breviter hinc discutiendæ ac resolvendæ. Prima est, an illa sint propriè habitus? Secunda, an distinguantur à virtutibus Theologicis, & moralibus infusis?

§. I.

Duplici conclusione utraque difficultas resolvitur.

DICO primò, dona Spiritus Sancti esse propriè habitus. Ita communiter docent Theologi cum D. Thoma hinc art. 3. licet aliqui, ut refert Lorca, existimaverint hæc dona solum esse actus quosdam virtutum speciales, non habitus.

Probatur primò: Isaia 11. dona omnia in Christo permanenter fuisse asseritur, his verbis: *Requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientia & intellectus &c.* requiescere enim permanentiam importat: Sed donum permanenter inhærens est habitus, non verò actus, vel dispositio transiens: Ergo dona Spiritus Sancti sunt veri habitus, non verò actus, aut dispositiones transeuntis.

Probatur secundò: Anima nostra est mobilis à triplici motore, scilicet à ratione, à lumine gratiæ & fidei, & à speciali impulsu & instinctu Spiritus Sancti præter communes regulas naturæ & gratiæ: disponitur autem ut facillè & connaturaliter moveatur à ratione, per virtutes morales acquisitas; ut moveatur à lumine fidei & gratiæ, per virtutes morales infusas: Ergo ut connaturaliter moveatur à Spiritu sancto, debet etiam per aliqua dona habitualia disponi, ac proinde dona illa debent esse veri habitus, sicut virtutes morales acquisitæ & infusæ.

Confirmatur: Per dona nobis, ut ita loquar.

connaturalizantur actus ad quos movemur ex speciali instinctu Spiritus Sancti, sicut per virtutes morales acquiruntur, vel infusas, actus honesti ordinis naturalis vel supernaturalis, sunt nobis connaturales: Sed propter hanc causam virtutes illæ habent rationem habitûs: Ergo & similiter dona Spiritus Sancti.

Dico secundò, dona Spiritus Sancti distingui realiter à virtutibus infusis, sive theologicas, sive moralibus. Est contra Scotum, Vazquem, Lorcam, & alios, existimantes dona hæc esse ipsamet virtutes infusas, secundum aliquam peculiarem denominationem, vel officium, ratione cuius dicuntur dona.

7. Probatur primò conclusio ex D. Thoma hęc art. 1. in *sed contra*, ubi ex S. Gregorio lib. 1. moralium cap. 14. distinguit septem dona, (quæ dicit significari per septem filios Job) à tribus virtutibus theologicas, quas ait per tres filias Job figuratas esse. Et ex secundo moralium distinguit ea à quatuor virtutibus cardinalibus, quas dicit significari per quatuor angulos domus Job.

8. Probatur secundò ratione fundamentali: Illi habitus distinguntur realiter, qui respiciunt distincta formaliter objecta: Sed virtutes & dona respiciunt objecta formaliter diversa: Ergo distinguntur realiter. Major constat, Minor probatur. Virtutes acquiruntur respiciunt objectum ut dirigibile per regulas prudentiæ acquiruntur; virtutes verò infusæ illud attingunt ut dirigibile per regulas prudentiæ infusæ, modo communi & ordinario: At dona illud respiciunt ut dirigibile modo altiori, nempe per quandam specialem inspirationem & motionem Spiritus Sancti, præter regulas prudentiæ, & præviè ad consilium & deliberationem. Unde Aristoteles lib. 1. moral. cap. de bona fortuna, ait quòd *his qui moventur per instinctum divinum, non expedit consilium secundum rationem humanam, sed quòd sequantur interiore instinctum; quia moventur à meliori principio, quam sit ratio humana*: Atqui objectum ut dirigibile modo altiori supra regulas prudentiæ, distinguitur formaliter ab objecto ut dirigibili solum per regulas prudentiæ: Ergo virtutes & dona respiciunt objecta formaliter distincta.

9. Confirmatur: Habitus quibus aliquid mobile disponitur ad recipiendam motionem ab aliquo superiori motore, debent inter se distingui, juxta motorum distinctionem & qualitatem: Sed homo per virtutes acquiras redditur promptè mobilis à lumine naturæ; per virtutes verò infusas à lumine gratiæ & fidei; & tandem per dona à speciali impulsu & instinctu Spiritus Sancti: Ergo dona debent distingui ab illis virtutibus. Minor est certa, Major verò ex eo constat, quòd omne mobile debeat proportionari suo motori.

10. Tertiò suaderi potest conclusio, & Adversariorum sententia convelli, argumento ad hominem: Cum enim Scotus, Vazquez, & Lorca, contra quos disputamus, non admittant virtutes infusas morales, sed duntaxat theologicas, si dona Spiritus Sancti à virtutibus infusis non distinguerentur, deberent reduci ad virtutes theologicas; seu cum illis identificari: v. g. sapientia, scientia, intellectus, & consilium, ad fidem reduci deberent, seu identificari cum illa; nam cum in intellectu resident, cum spe & charitate, quæ in voluntate subjectantur,

A identificari nequeunt: Sed talia dona non possunt reduci ad fidem, seu cum illa identificari; cum quia fuerint in Christo, in quo non fuit fides; tum etiam, quia (ut infra dicemus) remanent in patria, à qua fides excluditur, utpote cum clara Dei visione impossibilis, ut in tractatu de virtutibus theologicas ostendemus: Ergo dona Spiritus Sancti à virtutibus infusis realiter distinguntur.

S. I I.

Solvuntur objectiones contra primam conclusionem.

B **O**BJECTIONES primò contra primam conclusionem: De ratione habitûs est permanentia: Sed hæc non convenit donis Spiritus Sancti: Ergo illa non sunt habitus. Major patet, Minor verò probatur primò ex D. Gregorio lib. 2. moral. cap. 41. ubi sic ait: *In cunctis fidelibus Spiritus sanctus venit, sed in solo Mediatore semper singulariter permanet*: Ergo dona non habent permanentiam in aliis hominibus à Christo.

Secundò probatur eadem Minor: Prophetiæ dona miraculorum, & aliæ gratiæ gratis datæ, non dantur hominibus permanentem, & per modum habitûs, sed transeunt, & per modum motionis, ut docet S. Thomas 2. 2. qu. 171. art. 2. Ergo idem de donis Spiritus Sancti dicendum est.

C Probatur tertio: Homo concurret solum ut instrumentum ad actiones donorum, cum potentia animæ non habeant sufficientem proportionem cum illis: Sed de ratione instrumenti est operari solum per virtutem seu motionem transeuntem, à causa principali impressam: Ergo dona non sunt aliquid in nobis permanens, sed transiens & fluens.

Denique probatur Minor: Habitibus & qualitatibus permanentibus utimur quando volumus: Sed justus donis Spiritus Sancti ornatus & instructus, non potest eorum operationes pro libito exercere: Ergo talia dona non sunt qualitates permanentes & habituales, sed motiones actuales & transeunt.

Respondeo concessâ Majori, negando Minorem. Ad cuius primam probationem dicendum, Gregorium vel non loqui de donis Spiritus Sancti, sed de gratis gratis datis, quæ non sunt permanentem & per modum habitûs in fidelibus, sicut in Christo: vel si loquatur de donis, solum intendit quòd illa fuerint in Christo longè excellentiori modo, quàm in aliis, non verò quòd in aliis justis non sint permanentem, modo tamen imperfectiori.

Ad secundam respondet D. Thomas hęc art. 3. ad 3. concessa Antecedente, negando Consequentiam, & paritatem: dona enim Spiritus Sancti sunt necessaria homini ad salutem; *Prophetia verò (inquit) est de donis quæ sunt ad manifestationem spiritus, non autem ad necessitatem salutis. Quod discrimen insinuat à D. Gregor. 2. moral. cap. 41. dicente, quòd in illis donis sine quibus ad vitam perveniri non potest, Spiritus sanctus in electis omnibus semper manet, sed in aliis non semper manet.*

Ad tertiam dicendum, de ratione quidem instrumenti proprii & rigorosi esse operari per motionem & virtutem transeuntem; non tamen de ratione instrumenti largi & improprie sumpti;

quo pacto homo se habet ad actiones donorum, A
cum potentia animæ, ut per dona elevata, ha-
beant sufficientem proportionem cum illis. So-
lutio est D. Thomæ hic art. 3. ubi secundo loco
sibi idem argumentum objicit, & respondet,
*quod ratio illa procedit de instrumento, cujus non
est agere, sed solum agi: tale autem instrumen-
tum non est homo, sed sic agitur à Spiritu sancto,
quod etiam agit, in quantum est liberi arbitrij,
unde indiget habitu.*

Ad ultimam respondeo, hoc axioma: *utimur
habitibus quando volumus*: intelligi de habitibus
subditis rationi, & communibus regulis;
non verò de illis qui non subduntur rationi, nec
regulis ordinariis, sed extraordinariis utuntur, B
cujusmodi sunt dona Spiritus sancti: unde ut
homo illis utatur, indiget speciali morione il-
lius; sicut ad actus indeliberatos, qualis est
prima intentio finis, debet specialiter moveri à
Deo, absque prævio consilio & deliberatione
rationis, ut docet Aristoteles lib. 7. moralium
Eudimiorum cap. 18. & D. Thomas supra qu. 9.
art. 4.

S. III.

*Diluuntur alie objectiones contra secundam con-
clusionem fieri solita.*

13. **O**BJICIES primò contra secundam con-
clusionem: Idem præstant virtutes theo-
logicae, & morales infusæ, quod dona: Ergo non
distinguntur realiter inter se. Consequentia patet,
Antecedens verò probatur. Dona per nos ha-
bent disponere animam ad recipiendam motio-
nem Spiritus sancti: Sed hoc idem præstant vir-
tutes theologicae, & morales infusæ; cum enim
homo non possit actus illarum virtutum elicere,
nisi Spiritu sancto movente, inspirante, & il-
luminante, eo ipso quòd illa disponunt & com-
plent potentias animæ ad actus supernaturales
elicendos, etiam illas disponunt ad recipien-
dam motionem, inspirationem, & illuminationem
Spiritus sancti: Ergo &c.

14. **R**espondeo negando Antecedens, ad cujus D
probationem dicendum, quòd licet virtutes
theologicae, & morales infusæ, disponant ani-
mam ad recipiendam motionem Spiritus san-
cti, diversimodè tamen à donis, nam dona
illam disponunt ad motionem Dei specialem,
quà homo à Deo movetur, non medio consilio
& deliberatione, sed divino instinctu; virtutes
verò theologicae, & morales infusæ, illam dis-
ponunt ad recipiendam motionem Spiritus san-
cti communem & ordinariam intra ipsum or-
dinem supernaturalem, per quam scilicet ho-
mo natus est moveri supposito consilio & deli-
beratione rationis. Unde D. Thomas hic art. 1.
ad 4. *Sapientia dicitur intellectualis virtus, se-
cundum quod procedit ex judicio rationis: di-
citur autem donum, secundum quod operatur
ex instinctu divino.*

15. **O**bjicies secundò: Virtutes infusæ, & dona
versantur circa eandem materiam, v. g. fortitu-
do ut est donum, & ut est virtus; similiter fides
& intellectus respiciunt eadem objecta: Ergo
non distinguntur inter se realiter.

Respondeo virtutes infusæ & dona respicere
quidem eandem materiam, sed modo valde di-
verso; nam dona eam attingunt sub motivo lon-
gè altiori, nempe ut subest mensuræ excedenti
modum rationis.

16. **I**nstabis: Ad attingendum aliquid sub moti-
vo altiori non requiritur nova virtus, sed suffi-
cit quòd eadem fiat intensior, minimè verò
quòd distinguatur specie ab ea quæ potest tan-
tùm attingere illud sub motivo inferiori & mi-
nùs arduo: Ergo illa ratio non convincit dona
distingui realiter à virtutibus infusis, sed ad
summum accidentaliter, sicut virtus intensa
distinguitur à remissa.

Respondeo distinguendo Antecedens: Ad
attingendum aliquid sub motivo altiori, non
requiritur nova virtus &c. quando motivum
altius & minùs arduum sunt intra eandem ra-
tionis mensuram dirigentem, concedo Ante-
cedens: secùs, nego Antecedens. Motivum au-
tem, sub quo attingitur objectum per dona Spi-
ritus sancti, est extra lineam, mensuræ motivi,
sub quo attingitur per virtutes infusæ: quia istæ
respiciunt objectum, ut modo humano (intra
ordinem tamen supernaturalem) attingibile;
dona verò respiciunt illud ut attingibile supra
omnem modum humanum.

17. **D**ices: Etiam in virtutibus theologicis inter-
dum contingit aliquem operari præter commu-
nem & ordinariam modum, ut cum aliquis ex
charitate animam suam tradit pro amicis; vel
tam perfectam habet fidem, ut ea sufficiat ad
montes transferendos, & miracula patranda:
Ergo non solum dona, sed etiam virtutes su-
pernaturales & infusæ, respiciunt suum obje-
ctum, ut supra omnem modum humanum at-
tingibile.

Respondeo quòd quando virtutes theologicae
actus aliquos heroicis & extraordinarios eli-
ciunt, adjuvantur à donis Spiritus Sancti, quia
sola ratio cum virtutibus illis non sufficit ad ta-
les actus elicendos. Unde cuilibet virtuti theo-
logicae aliquid donum correspondet; Fidei enim
correspondent Intellectus & Scientia, ut docet
S. Thomas 2. 2. qu. 8. & 9. Spei donum timoris,
ut docet qu. 19. & Charitati donum Sapientiae,
ut asserit qu. 45.

S. IV.

Corollaria notatu digna.

18. **E**X dictis inferes primò, dona in communi
esse posse describi, seu describi: Dona sunt
bonæ qualitates mentis à Deo infusæ, quibus
nullus malè utitur, & quibus rectè vivitur, re-
ctitudine operationis quæ est supra omnes regu-
las prudentiæ, tam acquisitæ, quàm infusæ,
ex peculiari instinctu & inspiratione Dei. Vel
aliter: Dona sunt dispositiones ad optimum, ex-
cedens regulas ordinarias cujuscumque pru-
dentiæ.

19. **I**nferes secundò, dona Spiritus sancti esse ho-
mini necessaria ad salutem. Ut enim discurret S.
Thomas hic art. 2. quod imperfectè habet natu-
ram aliquam, vel formam, aut virtutem, non
potest per se operari, nisi ab altero moveatur; si-
cut luna, in qua est imperfectè natura lucis,
non illuminat, nisi illuminata à Sole: Sed virtu-
tes theologicae, & morales infusæ, imperfectè
informant animam rationalem: Ergo per illas
non ita perficitur homo in ordine ad ultimum fi-
nem, quin semper indigeat moveri quodam su-
periori instinctu Spiritus sancti, subindeque
donis illius, quæ animam ad motionem illam
disponant.

20. **I**nferes tertidò, dona Spiritus sancti non pos-
se

se esse sine charitate : quia sicut virtutes morales reddunt vires appetitivas mobiles à ratione, ita dona reddunt vires animæ mobiles à Spiritu sancto : sicut autem ratio perficitur per prudentiam, ita Spiritus sanctus habitat in nobis per charitatem : Ergo sicut virtutes morales connectuntur cum prudentia, ita dona cum charitate. Ex quo

11. Inferes quartò, quod sicut una virtus sine aliis non est perfecta, ita nec unum donum sine alio perfectum esse potest. Unde Gregorius 1. moral. cap. 15. *Sicut unaqueque virtus sine alia valde destituitur; ita unumquodque donum sine alio imperfectum erit. Minor est sapientia quæ intellectui caret: sapientia enim quæ est sine intellectu, est hebes. Inutilis est intellectus, si ex sapientia non subsistat: quia cum altiora sine sapientia pondere penetrat, sua illum levitas gravius ruinurum leuat. Vile est consilium sine fortitudine: quia quod tractando invenit, sine viribus ad actum non perducit. Fortitudo etiam quæ plus potest, sine moderamine rationis in præceptis ruit. Nulla est scientia sine pietate: quia qui bona cognita non exequitur, gravius judicatur. Pietas sine scientiæ discretione quomodo misereatur ignorat. Timor sine his nihil valet, quia ad omnia trepidans, à bonis operibus sorpet.*

12. Inferes quintò, quod dona Spiritus sancti quoad ipsorum materiam, circa quam nunc versantur, ipsa scilicet opera vitæ activæ, non remanebunt in patria, nam opera illa non habent locum in statu gloriæ: remanebunt tamen, & quidem perfectissimè, quantum ad essentiam donorum; quia tunc homo totaliter Deo subditus, Spiritus sancti motionem perfectissimè sequetur. Habebunt etiam omnia dona actus suos in patria circa ea quæ pertinent ad vitam contemplativam, quæ est vita beata. Unde Ambrosius lib. 1. de Spiritu sancto cap. 20. *Civitas Dei illa Hierusalem cælestis, non meatu alicujus suavis terrestris alluitur; sed ex vita fonte procedens Spiritus sanctus, cujus nos brevi satiamur hanstu, in illis cælestibus spiritibus redundantiis videtur affluere, pleno septem virtutum spiritalium fervens meatu.*

13. Inferes sextò, dona Spiritus sancti esse quidem inferiora virtutibus theologis, sed superiora virtutibus moralibus, sive infusis, sive acquisitis.

Prima pars hujus corollarij patet: Nam virtutes theologicæ conjungunt nos ultimo fini, dona verò deserviunt ad movendum nos ad ultimum finem, juxta illud Psalmi 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in viam rectam*: Ergo virtutes theologicæ omnibus donis præferendæ sunt.

19. Secunda etiam pars non est minus evidens: Homo enim per virtutes morales acquisitas disponitur ut facile & connaturaliter moveatur à ratione; per infusas, ut moveatur à lumine fidei & gratiæ; per dona verò disponitur ut connaturaliter moveatur à Spiritu Sancto: *Manifestum est autem* (inquit S. Doctor hic art. 8.) *quod ad altiore motorem oportet majori perfectione mobile esse dispositum*: Ergo dona perfectiora sunt virtutibus moralibus, sive infusis, sive acquisitis.

24. Confirmatur: Virtutes morales acquisitæ respiciunt suum objectum ut dirigibile per regulas prudentiæ acquisitæ; infusæ illud attingunt ut dirigibile per regulas prudentiæ infusæ, mo-

Tom. III.

A do communi & ordinario, dona verò illud respiciunt ut dirigibile modo altiori, nempe per quandam specialem motionem & instinctum Spiritus sancti: Ergo illa superiora & perfectiora sunt virtutibus moralibus, sive infusis, sive acquisitis.

ARTICVLVS II.

De donis Spiritus sancti in particulari.

SEPTEM dari Spiritus sancti dona, communis est Patrum & Theologorum consensus: & colligitur ex Scriptura Isaïæ 11. ubi septem recensentur, his verbis: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescet super eum spiritus Domini: Spiritus sapientiæ & intellectus, Spiritus consilii & fortitudinis, Spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini.*

Ratio verò assignatur à D. Thoma hic art. 4. Quot enim sunt operationes potentiarum, quæ sunt principia humanorum actuum, tot sunt dona Spiritus sancti: Sed septem sunt operationes potentiarum, quæ sunt principia humanorum actuum: Ergo septem sunt dona Spiritus sancti. Major probatur: quia dona Spiritus sancti sunt quidam habitus perfectientes hominem ad hoc ut promptè sequatur instinctum ipsius Spiritus sancti; sicut virtutes morales perfectiunt vires appetitivas ad hoc ut obediant rationi: unde sicut morales virtutes sunt secundum numerum operationum, in quibus virtutes appetitivæ moventur à ratione; ita dona tot sunt, quot operationes potentiarum quæ sunt aptæ moveri à Deo. Minor etiam suadetur: Nam vis quæ est principium humanorum actuum duplex est, scilicet ratio, & appetitus; ratio etiam est duplex, nimirum speculativa & practica; & sic est triplex principium humanorum actuum, nempe ratio speculativa, ratio practica, & appetitus: operatio verò intellectus, tum speculativi, tum practici, duplex est, scilicet apprehensio veritatis, & judicium de veritate: similiter appetitus duplicem habet operationem, unam per quam se habet ad ea quæ sunt ad alterum, aliam verò per quam se habet ad ea quæ sunt ad se; & hæc sunt duo, scilicet pericula & delectabilia: unde septem sunt operationes harum potentiarum. In primis intellectus speculativus apprehendit veritatem; & hæc operatio perficitur per donum intellectus: secundò judicat de veritate apprehensa; & hæc perficitur per donum sapientiæ. Similiter intellectus practicus primò apprehendit veritatem; & hæc apprehensio fit per donum scientiæ: secundò judicat de veritate apprehensa; & hæc perficitur per donum consilii. Appetitus verò in his quæ sunt ad alterum perficitur per donum pietatis; in his autem quæ sunt ad se, primò in timore periculorum perficitur per donum fortitudinis; secundò in concupiscentia delectabilium perficitur per donum timoris, secundum illud Proverb. 6. *In timore Domini declinat omnis à malo*: & istud Psal. 118. *Confite timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui*. Quasi diceret (inquit Glossa) da mihi castum timorem, scilicet filialem, quo omnia carnalia desideria configantur. Ergo septem sunt dona Spiritus sancti, nempe donum in-

xy

25.

19.

20.

tellectus, donum sapientiae, donum scientiae, donum consilii, donum pietatis, donum fortitudinis, & donum timoris. Quae figurantur per septem oculos super lapidem unum, de quibus fit mentio Zachariae 3, per septem lucernas, de quibus dicitur Exodi 25. *Facies lucernas septem; & pones eas super candelabrum*: per septem stellas in dextera Christi, quas vidit D. Joannes Apocal. 1. per septem lampades ardentes ante thronum, de quibus Apocal. 4. & denique per septem crines, in quibus fortitudo Sanfonis posita erat, ut habetur Judicum 16.

26. Hac septem dona sunt contra septem mala, quae enumerat Gregorius Magnus super illud Job 1. *Ventus vehemens irruit à regione deserti* &c. his verbis: *Spiritus qui mentem ante omnia prudentiam, temperantiam, fortitudinem & iustitiam format, eandem contra singula tentamenta septem virtutibus instruit. Contra stultitiam sapientiam; contra hebetudinem intellectus; contra precipitationem consilio; contra timorem fortitudinem; contra ignorantiam scientiam; contra duritiam pietate; contra superbiam timore.*

27. Donum intellectus ita nuncupatur, quia correspondet habitui principiorum, & habet proportionem cum ipso; proprium enim officium illius est acuire intellectum ad penetrandas res fidei, nedum simpliciter apprehensione, sed etiam quodam iudicio discretivo, & sine admixtione errorum: in quo differt à donis sapientiae, & scientiae, quae habent iudicare de rebus supernaturalibus, modo quodam resolutivo, per suas causas, vel effectus; sapientia quidem per causas supremas, nempe per intimam unionem ad Deum; scientia verò per causas inferiores: in quo etiam differunt à fide, quae fertur in res divinas & supernaturales sub praecisa ratione formali divinae revelationis. Sed ut clarius adhuc horum donorum, tum inter se, tum à fide distinctio percipiatur:

28. Supponenda est doctrina quam tradit S. Thomas 2. 2. qu. 45. art. 2. ubi docet, dupliciter aliquem posse habere cognitionem, & iudicium ferre de aliqua re; uno modo per inquisitionem seu studium; alio modo per experientiam, & quasi connaturalitatem ad rem illam: sicut de castitate aliter iudicat Philosophus ex disciplina Ethica, & disputatione de virtutibus; aliter temperans & castus, ex connaturalitate ad ipsam continentiam & castitatem: unde de supernaturalibus & divinis possumus habere cognitionem & iudicium, vel ex studio & disputatione circa res illas, sive ex praecisa illustratione veritatis, vel ex quadam connaturalitate & affectu, ac veluti gustu & experientia divinorum. Donum verò intellectus non acuit nec perficit mentem ad penetrandas veritates divinas & supernaturales, quasi ex studio & disputatione, & quasi metaphysicè, sed ex connaturalitate quadam & unione ad divina, & mysticè, seu per quandam experientiam & gustum divinorum, ex speciali unione cum Deo perceptum. Similiter sapientia iudicat de supernaturalibus per causas altissimas, ut cognitio huiusmodi experientia & gustu divinorum; & scientia per causas inferiores & humanas, ut eadem etiam ratione manifestatas. Ex quibus clarè constat horum donorum distinctio, tum inter se, tum à fide, quae non fertur in res divinas, ut cogni-

tas huiusmodi experientia & gustu divinorum, sed lumine revelationis obscura. A dono autem consilii differunt, quia istud hominem ad ea quae agenda sunt dirigit, non ex rationibus humanis, sed divinis, non praecise ut cognitio à fide vel prophetia, quae possunt esse in peccatore, sed ex affectu & experientia intima divinorum, ex qua homo iustus docetur & inspiratur à Deo de necessariis ad salutem, etiam cum discursu & interdum collatione aliorum; hoc enim totum inspiratur à Deo: unde proprium officium huius doni est praecipere agenda necessaria ad salutem, ex vi affectus experimentalis, & quasi gustus divinorum, ac proinde praeter regulas communes.

De hoc dono eleganter differit Gregorius Magnus 1. Moral. cap. 14. ubi haec scribit: *Unusquisque electorum adhuc in mundo positus, mente tamen extra Deum surgit, & arumnam exilii quam tolerat, deplorat, & ad sublimem patriam inaccessibilibus se amoris stimulis excitat: unde invenit salubre consilium, temporale hoc despicere quod percurrit; & quo magis crescit consilii scientia, ut peritura deserat, eo augetur dolor, quòd necdum ad mansura sive aeterna contingat. Et ideo solerti consilio infigit mentem, & cautè se in omni actione circumspectando considerat. Et ne ex re qua agitur, repentinus finis adversus surripiat, hunc prius mollior posito pede cogitationis palpat, & pensat, ne in his quae agenda sunt precipitatio impellat; ne prava per concupiscentiam aperio bello superent; ne recta per inanem gloriam insidiando supplantent. Et mens electi cuiuslibet, quò magis per consilium vivere nititur, ex angustii itineris dolore faigatur.*

Quoad dona quae pertinent ad appetitum, donum pietatis exhibet Deo cultum per instinctum Spiritus sancti in casibus extraordinariis, in quibus talis cultus à prudentia acquisita, vel insula regulari nequit; ut si quis ex speciali instinctu in oratione permaneat, eamque continuet usque ad mortem, hoc enim non dicitur prudentia: vel si Deum oret, ut pro defensione & conservatione Reipublicae miracula faciat, illa oratio non erit actus religionis, sed doni pietatis.

Differt etiam donum pietatis à religione, in eo quòd religio respicit cultum Deo exhibendum, ut primo rerum omnium principio, & supremo Domino, danti esse & conservanti omnibus rebus creatis: at verò donum pietatis inclinatur ad exhibendum cultum Deo; secundum praecise quòd in se magnus est, sive bona, sive mala nobis faciat, & cum quadam quasi nuditate & annihilatione omnium, ad ipsum solum attendendo, & ad infinitam ejus magnitudinem, juxta illud Prophetam Psal. 33. *Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen ejus in idipsum*: hoc est, non propter ea quae nobis tribuit, nec juxta mensuram beneficiorum quae ab eo recepimus, ipsum colamus, sed propter ipsum & infinitam ejus magnitudinem. Unde D. Thomas in 3. dist. 34. qu. 3. art. 2. quaestione. 1. ad 1. in hoc distinguit pietatis donum à pietate virtute, quae reddit cultum Deo, & est ipsa religio, quòd pietas, ut est virtus, accipit aliquid humanum pro mensura, scilicet beneficium à Deo acceptum, ratione cuius est debitor ei; sed pietas quae est donum, accipit in hoc aliquid divinum pro mensura, ut scilicet Deo honorem impendat, non quia sit ei debitor, sed quia Deus honore di-

gnus est, per quem modum etiam ipse Deus sibi A honori est.

Diversa illa motiva colendi Deum, aperte in Scriptura declarantur: Nam Apocal. 4. dicitur: *Dignus es Domine Deus noster accipere gloriam, & honorem, & virtutem, quia tu creasti omnia:* Ecce motivum religionis honorantis Deum, quia creavit nos, & est author naturæ. Et rursus cap. 11. *Dignus es Domine accipere librum, & aperire signacula ejus, quoniam occisus es, & redemisti nos Deo in sanguine tuo, & fecisti nos Deo nostra regnum & sacerdotes.* Ubi etiam virtus religionis ad Deum laudandum & colendum incitatur ex beneficio supernaturali redemptionis, & quia nos facti sumus regnum Dei per gratiam. At verò donum pietatis, relictis his B omnibus motivis beneficiorum Dei, gratias agit Deo, & colit ipsum, quia in se magnus & pius est, ut eum ibidem cap. 11. dicitur: *Gratias agimus tibi Domine Deus omnipotens, qui es, & qui eras, & qui venturus es, quia accepisti virtutem tuam magnam, & regnavisti.* Et iterum cap. 15. *Quis non timebit te Domine, & magnificabit nomen tuum, quia solus pius es?* Et Ecclesia canit in hymno Angelico: *Gratias agimus tibi, propter magnam gloriam tuam.* Ubi cultus & gratiarum actio non redditur Deo, propter hæc aut illa beneficia nobis collata, sed quia in se pius est, & propter gloriam suam quam habet, & quia accepit virtutem & magnitudinem, & regnavit.

Donum fortitudinis firmat animum contra pericula, præcipue mortis, & inclinat ad ea subeunda, præter regulas prudentiæ, & modo quodam superhumano: modus enim agendi hominis, per virtutem insulam elevati, est cum quadam adhuc infirmitate & trepidatione subite terribilia, & secundum dictamen prudentiæ, vel naturalis, vel insulæ: at verò donum fortitudinis firmat omnino hominem, & ab eo omnem infirmitatem & trepidationem depellit, & suprà regulas communes prudentiæ, ad subeunda terribilia inclinat. Hoc dono roboratus Apostolus exclamabat: *Omnia possum in eo qui me confortat.* Et Propheta Regius Psal. 17. dicebat: *In Deo meo transgrediar murum: id est (ut interpretatur D. Thomas in 3. dist. 34. qu. 3. art. 1. questiu. 1.) Omne quod potest infirmitati humana obviare, hoc enim nomine muri intelligitur.* Eodem dono confortatus Jonathas, cum solo armigero aggressus est totum exercitum hostium: & Sanson ita rupit vincula quibus ligatus erat, sicut tela araneorum. Unde de illo Judicum 5. dicitur: *Irruit super eum Spiritus Domini, & sicut solent ad odorem ignis lina consumi, ita vincula quibus ligatus erat, dissipata sunt & soluta.* Denique ipse Christus, qui imminente passione suâ, ad ostensionem infirmitatis naturæ quam susceperat, trepidavit & timuit in orto Olivarum, statim rediit ex dono fortitudinis in suam soliditatem & securitatem, & ut loquitur Leo E Papa serm. 8. de Passione: *Depulsâ trepidatione infirmitatis, & confirmatâ magnanimitate virtutis, rediit in sententiam suæ dispositionis æternæ.*

Ultimum Spiritus sancti donum dicitur donum timoris, quod (ut docet S. Thom. 3. p. qu. 7. art. 6.) duplicem habet actum: alterum primum, qui est subjectio reverentialis ad Deum, ob divinam eminentiam, non inspectam absolute (nam revereri Deum absolute consideratum, ad humilitatem, vel ad pietatem pertinet)

Tom. III.

sed ut potentem infligere malum, saltem ipsum non esse, reducendo nempe ad nihilum: alterum secundarium, qui est refugere malum culpæ possibile, aut pœnæ propter culpam. Primus actus fuit in Christo, & remanet in Beatis. Unde dicitur Job 26. *Columna cæli pavent & contremiscunt ad nutum ejus:* ubi per columnas cæli intelliguntur Angeli beati, ut explicat Gregorius Magnus 17. moral. cap. 1. his verbis: *Columna cæli contremiscunt ad nutum ejus: ipsa enim Virtutes cælestium, quæ Deum sine cessatione conspiciunt, in ipsa contemplatione contremiscunt. Sed idem tremor ne eis pœnalis sit, non timoris est, sed admirationis, quia scilicet admirantur Deum, ut supra se existentem, & in eis incomprehensibilem.* An verò actus secundarius hujus doni, in Christo, & in Beatis reperiri possit, dicemus in tractatu de Incarnatione, ubi etiam fufius de illo disseremus.

Quæstione 69. agit S. Thomas de quibusdam actibus donorum, quibus ex instinctu & motione speciali Spiritus sancti ad vitam æternam accedimus, juxta illud Psal. 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in viam rectam:* unde illæ donorum operationes, simpliciter Beatitudines appellantur, vel quia ad beatitudinem faciunt pervenire, vel quia sunt veluti quedam participationes & inchoationes futuræ beatitudinis. Illæ verò octo enumerantur Matth. 5. ex quibus quatuor pertinent ad exclusionem & remotionem falsæ beatitudinis, nempe paupertas spiritus, quæ amorem inordinatum divitiarum removel; mansuetudo, quæ inordinatas passiones irascibilis excludit; iustus & fletus, qui removel inordinatas passiones delectationis & gaudij; & patientia in persecutionibus, quæ removel favorem & applausum humanum, ut ait D. Thomas qu. citatâ art. 3. ad 6. Aliæ verò quatuor pertinent ad dispositionem & tendentiam ad veram & æternam beatitudinem: nam ad eam disponimur & tendimus per ardens illius desiderium, quod fames & sitis iustitiæ appellatur; per opera misericordiæ, quæ erga proximum exercemus; per cordis munditiam, quæ ad contemplationem & claram Dei visionem disponit, unde ab Augustino Deus, *purificata mentis intelligentia*, appellatur; & demum per pacem & concordiam cum proximo, quæ est perfectissimum iustitiæ & charitatis opus.

Quæres primò, quomodo si sunt tantum septem dona, ponuntur octo beatitudines, quæ ut diximus, sunt aliquæ donorum operationes? Respondeo cum S. Thoma qu. citatâ art. 3. ad 5. octavam beatitudinem pertinere ad septem præcedentes, quasi confirmationem & manifestationem earum; continet enim quandam firmitatem animi, ne propter humanas persecutiones recedat ab his quæ per alias septem beatitudines & septem dona fiunt, unde illa per omnia dona versatur.

Quæres secundò, quare Lucas enumerat solum quatuor beatitudines, Matthæus verò octo? Respondeo cum eodem S. Doctore in resp. ad 6. Lucam solum enumerasse illas beatitudines, quas Christus recensuit in sermone quem habuit ad turbas, descendendo de monte, ut expressè habetur Lucæ 6. Christus verò in eo sermone idè solum quatuor beatitudines enumeravit, quia cum turbis loqueretur, noluit nisi illa tantum eis proponere, quæ removel falsam beatitudinem, quam plures, præsertim è vulgo, po-

Y y ij

Disp. 2.
cap. 1.

35

36

37

nunt in bonis hujus saeculi; & sic solum numeravit paupertatem spiritus, remouentem amorem inordinatum diuitiarum; esuriam seu laborem, carnis delicias excludentem; fletum oppositum vanæ & mundanæ lætitiæ; & odium seu persecutionem hominum, oppositam favori & applausui. Matthæus verò recensuit illas beatitudines quas Christus numeravit in sermone habito ad Discipulos, in quo alias quatuor beatitudines, quæ pertinent ad dispositionem, & tendentiam ad veram & æternam beatitudinem, addidit; quia cum Discipuli essent perfectiores, melius erant dispositi ad illas beatitudines percipiendas & exercendas, quam turbæ.

38. **Q**uestione 70. S. Thomas disserit de quibusdam perfectionibus procedentibus ex motione Spiritus sancti, quibus mens humana bene disponitur, quæ fructus Spiritus sancti appellari solent: *Fructus enim* (ut ait idem S. Doctor super cap. 5. epistolæ ad Galatas lect. 6.) *duo imponat, scilicet quod sit ultimum producentis, sicut ultimum quod producitur ab arbore est fructus ejus, & quod sit suave, sive delectabile; Cantic. 2. fructus ejus dulcis gutturi meo. Sic ergo opera virtutum & Spiritus sunt quid ultimum in nobis: nam Spiritus Sanctus est in nobis per gratiam, per quam acquirimus habitum virtutum, & ex hoc potentes sumus operari secundum virtutem. Sicut etiam delectabilia, & fructuosa, Roman. 6. habetis fructum vestrum in sanctificatione, id est in operibus sanctificationis, & ideo dicuntur fructus. Dicuntur etiam flores respectu beatitudinis, quia sicut ex floribus accipitur spes fructus, ita ex operibus virtutum habetur spes vite æternæ, & beatitudinis. Et sicut in flore est quadam inchoatio fructus, ita in operibus virtutum est quadam inchoatio beatitudinis, quæ tunc erit quando cognitio & charitas perficiantur. Hæc S. Thomas.*

39. **P**orro fructus illi duodecim enumerantur ab Apostolo ad Galat. 5. his verbis: *Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, modestia, continentia, castitas*: quæ ut ait S. Thomas qu. citatâ art. 3. significantur per duodecim fructus, de quibus dicitur Apocal. ultimo: *Ex utraque parte fluminis lignum vite, afferens fructus duodecim.*

40. **E**gregiam etiam ibidem divisionis hujus assignat rationem, seu congruentiam, quæ sic breviter potest proponi. Fructus sunt perfectio-

nes, quibus mens humana bene disponitur, procedentes ex motione Spiritus sancti: Sed perfectiones illæ sunt duodecim: Ergo & Spiritus sancti fructus. Major patet, Minor probatur. Perfectio mentis humanæ consistit in tribus: primò ut sit perfectè disposita secundum seipsam; secundò ut sit bene ordinata ad ea quæ sunt infra seipsam. Secundum seipsam est bene ordinata mens humana, quando bene se habet in bonis & in malis: in bonis autem bene se habet mens humana per amorem, qui est prima affectio, & omnium affectionum radix; & ideo primus fructus Spiritus sancti ponitur charitas: ad amorem necessariò sequitur gaudium, quod est secundus fructus: ad gaudium pax, per quam conservatur gaudium, tum à conturbantibus exterioribus, tum ab interioribus, quatenus quietat desiderium in bono amato; & hic est tertius fructus: in malis verò bene se habet mens quantum ad duo; primò ut non perturbetur per imminentiã malorum; secundò ut non turbetur per dilationem bonorum: primum fit per patientiam, quæ est quartus fructus; secundum per longanimitatem, quæ quintum locum obtinet.

Ad id verò quod est juxta hominem, scilicet proximum, bene se habet mens humana quantum ad quatuor. Primò quantum ad voluntatem bene faciendi; & ad hoc ponitur bonitas, quæ est sextus fructus. Secundò quantum ad beneficentiæ executionem, & ad hoc ponitur benignitas, quæ est septimus. Tertio quantum ad hoc ut æquanimiter tolerentur mala ab aliis illata; & ad hoc ponitur mansuetudo, quæ cohibet iras, & est octavus Spiritus sancti fructus. Quarto quantum ad hoc ut non nocemus proximis per fraudem, sive dolum; & ad hoc pertinet fides, seu fidelitas, & est nonus fructus.

Circa verò ea quæ sunt infra mentem, quæ sunt actiones exteriores, & interiores passionis sensus, bene se habet mens humana, primò quantum ad actiones exteriores, per hoc quod in omnibus dictis & factis modum observer; & hoc pertinet ad modestiam, quæ est decimus fructus: secundò quantum ad interiores concupiscentias bene se habet, refrænando illicitas per castitatem, & licitas per continentiam, & hæc sunt duo ultimi Spiritus sancti fructus.

